

Luntereni Ökumenikus Konferencia, 2016. június 14-16.

„Ne féljeteK” – Nyilatkozat

Bevezetés

Az Egyházak Világtanácsa (EVT), az Európai Egyházak Konferenciája (CEC), az Európai Egyházak Migrációs Bizottsága (CCME) és a Hollandiai Protestáns Egyház (PKN) – felismerve a tagedházak és az ökumenikus szervezetek körében felmerülő igényt, hogy a globális menekültválságra adandó válaszokról együtt gondolkodjanak – konferenciát szervezett Lunterenben 2016. június 14. és 16. között. Az eseményen több mint hatvanan vettek részt: egyházak és ökumenikus szervezetek képviselői, valamint a menekültekkel és a menekültekért dolgozó szakértők és önkéntesek Európa minden szegletéből, akik közül sokan helyi gyülekezetekben vagy csoportokban tevékenykednek. Az egyházak és egyházhoz kötődő helyi csoportok tapasztalatcseréje hozzájárult az egymástól való tanuláshoz, amelynek célja, hogy jobban megértsük, mit kell tennünk, illetve felismerjük a közös segítségnyújtás és támogatás lehetőségeit.

Felszólítás az erőfeszítések növelésére

A konferencián felmerülő gondolatok a kézzel fogható és aggasztó mértékű félelem körül összpontosultak. Szóba került az erőszaktól való egzisztenciális félelem, amely miatt útra keltek a menekültek, az utazás során felmerülő veszélyektől való félelem – amelyek valóságát mi sem igazolja jobban, mint az a több ezer menekült, aki életét veszttette a Földközi-tengeren való átkelés során –, valamint a fogadtatástól (vagy éppen elutasítástól) való félelem. A befogadó országokban is jelen van a félelem: félelem a bevándorlás társadalmi normákra és értékekre gyakorolt hatásaitól, vagy a helyi erőforrások felemésztésétől – amelyek már egyébként is szűkösek, mint például Görögország esetében –, valamint az ilyen kétségeket és félelmeket generáló politikai manipulációk. Ebben a helyzetben a megoldást Ézsaiás 41. fejezetének 10. verse nyújtja: „Ne félj, mert én veled vagyok”. A félelem megbénít bennünket, pedig a befogadó országokban elengedhetetlen a hatékony szolidaritás és könyörület ahhoz, hogy a menekültek igényeinek megfelelő humanitárius segítséget tudjunk nyújtani.

A résztvevők komoly aggodalmuknak adtak hangot azzal a tendenciával kapcsolatban, hogy a fősodorban található politikai pártok a szélsőjobboldal általuk érzékelt fenyegetésére úgy reagálnak, hogy éppen a szélsőjobboldal irányába mozdulnak el. A kormányok a – bizonyos országokban vélt, más országokban valós – társadalmi nyomás hatására megkerülik, vagy nem maradéktalanul teljesítik a nemzetközi és európai egyezményekben foglalt emberi jogi kötelezettségeiket. Az egyházakra és civil szervezetekre is jellemző, hogy a körzetükben tapasztalt társadalmi feszültségeket szem előtt tartva időnként csak vonakodva nyilatkoznak a nyilvánosság előtt ezekről a tendenciákról, annak ellenére, hogy közben jelentős mértékben segítik a menekülteket.

Különösen igaz ez a mi országainkban található egyházakra és egyházi szervezetekre: Európa-szerte nap mint nap önkéntesek ezrei látnak el fontos feladatokat a menekültek érdekében, beleértve a

Conference of European Churches - Confédération des Églises européennes - Konferenz Europäischer Kirchen
Rue Joseph II 174 - BE-1000 Brussels - Belgium
Tel.: +32 2 230 17 32 - Fax: +32 2 231 14 13 - email: cec@cec-kek.be - www.ceceurope.org

Churches' Commission for Migrants in Europe - Commission des Églises auprès des Migrants en Europe - Kommission der Kirchen für Migranten in Europa
Rue Joseph II 174 - BE-1000 Brussels - Belgium
Tel. +32 2 234 68 00 - Fax +32 2 231 14 13 - E-mail: info@ccme.be - www.ccme.eu

World Council of Churches - Conseil Oecuménique des Eglises - Ökumenischer Rat der Kirchen
150 Route de Ferney - CH-1211 Geneva 2 - Switzerland
Tel: +41 22 791 6704 - email: mej@wcc-coe.org

Protestant Church in the Netherlands - Protestantse Kerk Nederland
Joseph Haydnlaan 2a, NL-3533 AE Utrecht
Tel. +31 30 880 1880, e-mail: servicedesk@protestantsekerk.nl

legalapvetőbb mindennapos szükségletek, szállás, jogi segítség és lelkipozítás biztosítását. Ezzel gyakran kiegészítik az állam által időnként csak nehézkesen biztosított szolgáltatásokat.

Azzal, hogy felvállalják ezt a felelősséget, az egyházak és az egyházhoz kötődő csoportok megerősítik erkölcsi jogukat arra, hogy felszólíthassák a kormányukat és a társadalmat: tartsák be az európai és nemzetközi emberi jogi egyezményekben foglalt kötelezettségeiket. E gyakorlati és konkrét tanúságtétel ellenére az egyházak vonakodnak megszólalni a nyilvánosság előtt folytatott vitákban. Ahogy Anders Wejryd nyugalmazott érsek, a WCC európai elnöke fogalmazott a konferencia során: „Abban reménykedtünk, hogy az egyházak vezető szerepet töltenek be, nyíltan fogalmazznak és meghallgatásra találnak, illetve érvelnek amellett, hogy miért fontosak az emberi jogok, és hogy a ‘szeresd felebarátodat’ parancsát időben és térben kitágítva kell értelmezni.”

A Luntereni Konferencia arra szólítja fel az egyházakat és egyházi szervezeteket, hogy sokkal jelentősebb mértékben vegyenek részt a jelenlegi menekültválsággal kapcsolatos társadalmi vitákban, valamint a menekülteket segítő erőfeszítésekben. Egyebek mellett az alábbi problémákat kell sürgősen kezelni mind nemzeti, mind Európai Unió szinten:

- Figyelmet kell fordítani arra, hogy társadalmaink milyen kevéssé vannak tisztában a menekültválság valós természetével: míg a szíriai menekültáradat okozta terhek túlnyomó részét olyan közel-keleti országok, mint például Libanon és Jordánia viselik, többek között az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) támogatásával, addig a tavalyi év során Európa egésze az összesen 20 millió nemzetközi menekült 6%-át fogadta. Vagyis az európai válság egyrészt a befogadási kapacitás válsága, másrészt viszont a politikai célokból gyakran manipulált közvélemény válsága is. Ugyanakkor az európai országok – habár a nyilvánosság előtt támogatják, hogy a menekülteket a “saját régiójukban” fogadják be – csak nehézkesen vagy egyáltalán nem hajlandók anyagi támogatást nyújtani ezeknek a befogadó államoknak, illetve az UNHCR-nek és más humanitárius szervezeteknek, hogy azok enyhíteni tudják a menekültek szenvedését, és alapvető szolgáltatásokat nyújthassanak nekik.
- A menekültek komoly kockázatokat vállalnak azért, hogy biztonságos helyre jussanak. Ezzel párhuzamosan az európai országokban félelmek fogalmazódnak meg a társadalmak stabilitásával és életmódjával kapcsolatban. Ezeket a félelmeket egyre inkább kihasználják és manipulálják egyes populista, nacionalista politikai mozgalmak, feltűzelve ezzel a bizonytalanságot és idegengyűlöletet. Az úgynevezett menekültválságot biztonsági kérdésként kezelik, nem pedig humanitárius ügyként, és ezzel szembe kell szállni. Ez a jelenség gátat szab a fejlődésnek, és alapot ad az emberek által érzett félelemnek, mivel a valós szükségleteket nem elégíti ki. Az egyházak és egyházi szervezetek jól ismerik a menekültek helyzetét, és napi kapcsolatban állnak velük, miközben az emberek félelmeit is tiszteletben tartják – ezeket a félelmeket nem lehet egyszerűen figyelmen kívül hagyni, hanem megértően kell kezelni, mert az emberek csak így szabadulhatnak meg tőlük. Az egyházak és egyházi szervezetek feladata gondoskodni arról, hogy a vita ne egy arctalan embercsoportról, hanem egyénokről, emberi lényekről szóljon; az ő arcukról, történetükről, az általuk átélt szenvedésekről, amelyek nyomán kénytelenek voltak elhagyni otthonukat és vállalkozni egy veszélyekkel teli utazásra. Az egyházaknak és egyházi szervezeteknek lehetőségük és kötelességük is segíteni a menekülteket elmondani ezeket a történeteket.
- Az emberi élet szentségének és méltóságának tisztelete megköveteli Európától, hogy biztonságos és törvényes belépési csatornákat alakítson ki, biztosítva az európai emberi jogi egyezményekben foglalt jogot a menedékkérelm igénylésére Európában, ezzel elkerülve a

jelenlegi embercsempészet okozta mérhetetlen szenvedést. Az ezzel kapcsolatos konkrét intézkedések többek között a menekültek áttelepítése, humanitárius befogadási programok, egyéni támogatások, családegyesítés, humanitárius vízum; emellett a kiterjedtebb hallgatói ösztöndíjprogramok és munkaerő-mobilitási kezdeményezések enyhítenék az ellátórendszerre nehezedő nyomást.

- A konferencián rávilágítottak, hogy sok európai állam kétes eszközökhöz folyamodik az általa vélelmezett társadalmi nyomásra reagálva: megnehezítik a menedékkérők elismerését, illetve korlátozzák a nemzetközi és európai egyezményekben foglalt menekültjogokat. Ezek közül a legártalmasabb az a gyakorlat, hogy bizonytalan helyzetet teremtenek a menedékkérelm folyamatának időtartamával és az ahhoz szükséges feltételekkel kapcsolatban, valamint megnehezítik a családegyesítést a várakozási idő meghosszabbításával. Az emberi jogi normák és kötelezettségek ily módon történő megtagadása elfogadhatatlan, ezért az egyházak feladata, hogy szorgalmazzák az ilyen intézkedések összevetését az emberi jogi kötelezettségekkel.
- A konferencián elhangzott személyes beszámolók szintén azt igazolták, hogy az egyházak és egyházi szervezetek vonakodnak igénybe venni a számukra elérhető jogi és bírósági eszközöket, hogy fellépjenek a menekültek és menedékkérők emberi jogainak megsértése ellen. Ezek a jogok az egyes országok saját törvényeiben is rögzítve vannak, amelyeknek összhangban kell lenniük a nemzetközi és európai egyezményekkel is. Amennyiben a nemzeti bírósági folyamat nem vezet jogorvoslathoz, léteznek ENSZ és európai szintű mechanizmusok, amelyek garantálják a hatékony fellépést az emberi jogok megsértése ellen. A konferencián többek között elhangzott egy beszámoló arról, hogy az Európai Egyházak Konferenciája és a Hollandiai Protestáns Egyház sikeresen nyújtott be panaszt Hollandiával szemben a Szociális Jogok Európai Bizottságának, az elutasított menedékkérők jogainak megsértése kapcsán.

Három ENSZ-különmegbízott – a szegénységgel, a migrációs jogokkal, illetve a megfelelő lakhatással foglalkozó különmegbízottak – is beavatkozott az ügyben, és többek között az is elérté, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága elsőbbséget adjon az ügynek. Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsában is számos mechanizmus áll az egyházak és civil szervezetek rendelkezésére, amelyek segítségével megvizsgálhatják a nemzetközi egyezményekben foglalt kötelezettségeknek való megfelelést. Mivel jelenleg az államok egyre kevésbé tartják tiszteletben a menekültek és menedékkérők jogait, a konferencia arra szólítja fel az egyházakat, hogy vizsgálják meg annak lehetőségét, hogyan tudják kihasználni ezeket a mechanizmusokat az emberi jogok hatékonyabb védelme érdekében.

- A konferencia résztvevői megismerték az Európai Bizottság legújabb szakpolitikai és jogi javaslatait, amelyek célja az érkező menekültek számának csökkentése. Tekintettel arra, hogy az Európába érkező emberek túlnyomó többsége valóban védelemre szorul, az egyházak és a civil szervezetek elítélik ezt a fajta szűklátókörű megközelítést. Ezzel szemben arra van szükség, hogy Európán belül jobban megosszuk a védelem felelősségét; ugyanakkor nem feltétlenül az a megoldás, hogy egyszerűen szétosztjuk a menekülteket a tagállamok között. Körültekintőbben kell figyelembe venni a menekültek igényeit és szükségleteit. Természetesen nem minden esetben lehet teljesíteni a kívánásaikat, de kulcsfontosságú megfelelő információkat és tanácsadást biztosítani számukra, valamint meghallgatni őket annak érdekében, hogy új életet tudjanak kezdeni.

Mivel a menekültválság az egész világot érinti, különös tekintettel a közel-keleti térségre, elengedhetetlen bizonyos további lépések megtétele a probléma rendezése érdekében. Azoknak a közel-keleti és afrikai országoknak, amelyek a menekültek legnagyobb hányadát befogadták, támogatásra van szükségük. Az ENSZ menekültek támogató és letelepedéssel foglalkozó ügynökségei által tett ígérek mellett az európai államoknak is meg kell tenniük a megfelelő lépéseket, amelyek összhangban vannak az ENSZ Menekültügyi Főbiztosa által kínált tartós megoldási javaslatokkal, nem pedig szembe mennek azokkal. A konferencián elhangzott, hogy az ENSZ főtitkára 2016 szeptemberében konferenciát szervez a migránsok és menekültek tömeges bevándorlása kapcsán. Reméljük, hogy a nemzetközi közösség a felelősség megosztása mellett kötelezi el magát, ahelyett, hogy a felelősséget áttolná más, gyakran gyengébb országokra.

A terepen szerzett tapasztalatok, valamint a menekültekkel és menekültekért folytatott munka tapasztalatai alapján arra bátorítjuk az európai egyházakat, hogy folytassanak párbeszédet a társadalommal, teremtsenek lehetőségeket a menekültekkel való találkozásra, vitassák meg egymással a félelmeiket, és segítsék elő az aktív részvételt. Szintén kulcsfontosságú, hogy a különböző felekezetek és vallások közös erőfeszítéseket tegyenek a félelem legyőzése érdekében. Az eltérő vallású közösségeknek együtt kell példát mutatniuk a szolidaritás és a kommunikáció terén.

Kari Mäkinen, a Finnországi Evangélikus Egyház érseke áhítata során arról beszélt a konferencia résztvevőinek, hogy a Szentírásban gyakoriak a vándorlással és menekültséggel kapcsolatos helyzetek. Az életben megkövetkező változások sokszor szülnek félelmet, azonban az ilyen helyzetekben Isten igéje így szól: „Ne félj, mert én veled vagyok”. Ennek értelmében a keresztények és egyházak bátran szolgálhatják a menekülteket és a közösségeket. *„A vendégszeretetről el ne felejtkezsetek, mert ez által némelyek, tudtokon kívül, angyalokat vendégelték meg” (Zsid 13:2).*

Lunteren, 2016. június 16.